

Durmuş Hocaoğlu

Dersimiz Milliyetçilik: XX

Felsefe, Bilim ve Milliyetçilik

Yeniçağ, “Analiz”, 16 Nisan 2007, Pazartesi., s.08
“Analiz” Sıra No: 516; 2007-031; Nisan-08

YENİÇAĞ

Bochenski haklı; hem de yerden göğe kadar: Felsefe’yi ‘belirli bir gerekçe’ye dayanarak reddetmek, en azından ‘bir tür’ felsefe yapmak demektir, velev ki felsefeyi reddeden kişi felsefe yapmakta olduğunu da reddetse dahi - ki mutlaka edecektir; yâni felsefeden kaçış yoktur. Tıpkı, siyâsetten kaçış olmaması gibi: Çünkü siyâsetten kaçış da ‘bir tür’ siyâset yapmaktır – hattâ en kötü siyâset; zîra siyâsetten kaçmakla siyâset durdurulamayacağı gibi, pasif kalındığı için yapılan siyâsete mahkûmiyet durumu da hâsıl olacaktır; Perikles’in, Cenâze Nutku’nda bütün hür Atinalıları siyâset yapmağa çağırması da bundandır. Molière’in Monsieur Jourdain’inin, nesir yaptığını ve nâsir olduğunu bilmeden nesir yapıp nâsir olması, veya, “gramere ne lüzum var” diyen bir kişinin aslında bunu derken bile dil ile reddettiğini yine dil ile icrâ etmesi gibi veya konuşmak için gramer tahsiline hâcet duymaması gibi v.s. Bu şaşkınlık yaratabilecek – ama çok sağlam – vaziyetin daha birçok örnekleri de vardır; biz biri felsefeden ve diğeri de bilimden olmak üzere iki misal verelim: Gazzâlî bir kelâmcıdır ve felsefeyi – aslında daha doğrusu, esas olarak “belirli bir felsefe”yi, Meşşâîlik’i ve O’nun filozoflarını - en ağır şekilde tenkid eden kişidir; ancak, bir yandan Kelâm’ın kendisi bir tür felsefedir – hem de diğeri yandan zaman içinde düpedüz felsefeleşmiştir üstelik – ve bundan maâdâ, İmam, felsefeyi bu kadar ağır şekilde tenkîde tutarken kendisi de filozof olup çıkmıştır – çünkü bu maksatla kaleme almış olduğu muhalled eseri Tehafutu’l-Felâsife’de felsefenin metodunu kullanmıştır.

Felsefeyi reddetmek de bir (en azından, ‘bir tür’) felsefedir; nitekim, “Felsefe Ne İşe Yarar?” sorusuna karşılık *felsefenin gâvurluğa yaradığını, felsefenin olduğu yerde düşüncenin, düşüncenin olduğu yerde de felsefenin barınamayacağını, bunun için de Müslümanların felsefeden kurtulması gerektiğini* ileri süren yazarın yaptığının da bir felsefe olması gibi[1]. Bilim adamlarının büyük bir kısmı felsefeyi küçümser ve gerekçe olarak da hiçbir işe yaramadığını söylerler; buradaki anahtar ibâre “bir işe yaramak” ile neyin murat edildiği âşikârdır, ama bu tez yanlıştır: Felsefe olmadan bilim de olmayacağı gibi, felsefeyi çürüttüğü sanılan bu gerekçenin bizzat kendisi felsefidir; ne demek “işe yaramak? İşte size felsefe, hem de hâlisüddem. Kaldı ki felsefeyi bayağı bir meşgale addetmek sâdece felsefe bilmeden felsefe yapan bilim adamlarının tekelinde de değildir; filozof William James de “*Felsefe insanın uğraştığı şeyler arasında en yükseği ve en bayağısıdır*” dedikten sonra çünküsünü şöyle tavîh eder: “*Küçük şeyler üzerinde uğraşır, ama insan zihninin önünde en geniş ufukları açar.*” [2]. Felsefe’nin ne

idüğünü bilmeden felsefeyi küçümseyerek reddeden bilim adamlarının – ki bunlar Khun’un ‘olağan’ bilim adamı dedikleridir – bilmedikleri ve anlayamadıkları, bilim ve felsefe arasında böyle radikal bir kopukluk olmadığı gibi, bilhassa bilimi başka hiçbir gaye ile değil de sırf ve yalnız sâfi hakikat, eşyânın mâhiyetinin araştırması olarak icrâ eden bilim adamlarının da aslında bir nevi’ filozof olduğu gerçeğidir: Yine döndük Molière’in Monsieur Jourdain’ine.

Dünkü yazımızda adını anıp ertelediğimiz “din” mes’elesine de birazcık temas edcek olursak, görürüz ki, felsefe ve siyâset gibi din de kaçmakla kurtulanacak bir şey değil; çünkü...

... en iyisi bu mevzûda Gustave Le Bon’u dinlemek...

[1] Sait Mermer., “Felsefe Gâvurluğa Yarar”, *Düşünen Siyaset.*, No: 18, Temmuz 2003, s.87-91 (Dergi Dosya Başlığı: “Felsefe Ne İşe Yarar?”)

[2] William James., *Pragmacılık: I (Pragmatism, 1907).*, Çev.: Muzaffer Aşkın., M. E. G. S. B. Batı Klasikleri., İstanbul, 1986., s.5, pr: 4

Dünya edebiyatının önemli sîmâlarından, klasik estetiği ve burjuvaziyi sarsan, komediyi saygın bir san’at hâline dönüştüren

Jean- Baptiste Poquelin
(Molière)

[15 Ocak 1622-12 Şubat 1673]

Tablo: Nicolas Mignard (1658)

Molière’in Türkçe’ye “Kibarlık Budalası” adıyla tercüme edilen *Le Bourgeois Gentilhomme (Burjuva Beyfendi)* (14 Ekim 1670) adlı meşhur eserinin kahramanı, taşradan şehre gelip zenginleştikten sonra sınıf atlamak için aldığı ‘kibarlık dersleri’nde gülünçlüklerle düçâr olan, felsefeyi felsefe yaparak reddedenlerin timsâli

Monsieur Jourdain

